

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:

1.Pf.20.689/2023/5.

A felperes:

felperes

felperes címe

A felperes képviselője:

Lippai Ügyvédi Iroda

ügyvéd címe

Az alperes:

Magyar Állam

Az alperes képviselője:

PK Ügyvédi Iroda

ügyvéd címe

A per tárgya:

öröklési igény

Az elsőfokú bíróság:

Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

35.P.23.006/2021/52.

A fellebbezést benyújtó fél:

alperes

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak 75.000 (hetvenötezer) forint kereseti illetékét.

Megállapítja, hogy 75.000 (hetvenötezer) forint kereseti illeték az állam terhén marad.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 148.209 (száznegyvennyolcezer-kétszázkilenc) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak 124.500 (százhuszonnégyezer-ötszáz) forint fellebbezési illetékét.

Megállapítja, hogy 497.800 (négy száz kilencven hétezer-nyolcszáz) forint fellebbezési illeték az állam terhén marad.

Az illeték megfizetése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal illetékbevételei számlájára e határozat meghozatalának napjától számított 60. napon esedékes.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] örökhagyó (a továbbiakban: örökhagyó) hajadon családi állapotban, leszármazók és végintézkedés hátrahagyása nélkül hunyt el 2017. március 5-én. Törvényes örököse a felperes.

[2] A közjegyző a ügyszámú hagyatékátadó végzéssel a település, belterület helyrajzi számú, „kivett lakóház, udvar” megjelölésű ingatlant, a település, belterület helyrajzi számú2, „kivett lakóház, udvar” megjelölésű ingatlant, továbbá a takarékszövetkezetnél vezetett okiratszám okiratszámú takarékbetétkönyvet és az bank2 Zrt. által vezetett betét száma fix lekötött betétet öröklés jogcímén teljes hatállyal az alperesnek adta át.

[3] Az alperes hagyatéki ingatlanra vonatkozó tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték. Az alperes a hagyatéki ingatlanokat 2020. szeptember 29-én 35.600.000 forint vételáron értékesítette, az bank2 Zrt.-től 509.414 forint folyt be hozzá.

[4] Az alperes hagyatéki teherként 2018. április 26-án 81.226 forint közjegyzői díjat, valamint 417.100 forint ingatlankiürítési díjat fizetett meg. Az örökhagyó hagyatékának tiszta értéke 35.611.088 forint.

[5] A felperes a hagyatékkal kapcsolatos igénye érvényesítése érdekében 2021. november 4-én kelt levelével megkereste az alperest. A 2021. november 23-i válasz szerint a felperes igényét peres úton érvényesítheti.

[6] A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy ő örökhagyó törvényes örököse. Másodlagosan kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 36.536.685 forint tőke és ezen összegből 35.600.000 forint után 2020. október 12-től, 936.695 forint után 2017. március 5-től a kifizetésig járó törvényes késedelmi kamat megfizetésére.

[7] A felperes a kereset jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:1. §-ra, a 7:3. §-ra, a 7:64. § (2) bekezdésére, a 6:579. § (1) bekezdésére, a 6:580. §-ra, és a 6:48. § (1) bekezdésére hivatkozott.

[8] Az alperes ellenkérelmében és beszámításában nem vitatta, hogy az örökhagyó törvényes örököse a felperes, a kereset összegszerűségét pedig 36.105.112 forint erejéig ismerte el.

[9] Álláspontja szerint jóhiszemű „álörökösként” szerezte meg a hagyatékot, a felperes mint valódi örökös pedig kizárólag peres eljárás keretében érvényesíthette öröklési igényét, ezért kérte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzze az alperes terhére történő késedelmi kamatviselésre és perköltségviselésre vonatkozó rendelkezést.

[10] Az alperes a Ptk. 7:94. § (1) és (2) bekezdésére, a 7:96. § (1) bekezdésére, a 6:579. § (1) és (2) bekezdésére hivatkozva beszámítással kívánt élni. A hagyatéki hitelezői igényt 498.326 forintban határozta meg.

[11] A felperes a beszámítási iratra figyelemmel előterjesztett keresetváltoztatása szerint annak megállapítását kérte, hogy az bank Nyrt.-nél vezetett takarékbetétkönyv szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket öröklés jogcímén megszerezte. Kereseti követelését 35.611.088 forintra leszállította.

[12] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy felperes felperes néhai örökhagyó törvényes örököse. Megállapította továbbá, hogy a felperes a néhai örökhagyó hagyatékába tartozó, az bank Nyrt. által nyilvántartott okiratszámú2 takarékbetétkönyv szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket öröklés címén megszerezte.

[13] Kötelezte az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 35.611.088 forintot és az összeg után 2020. október 12. napjától a kifizetés napjáig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű

késedelmi kamatot, valamint 1.299.885 forint perköltséget. Megállapította, hogy a feljegyzett 1.500.000 forint illetéket az állam viseli.

[14] A döntés kiindulópontja szerint a felek között nem volt vitatott a felperes törvényes örökös minősége, a hagyaték értéke, valamint az alperes által megfizetett költségek összege. Az elsőfokú bíróság szerint az alperes a költségeket meghaladó összeggel jogalap nélkül gazdagodott, mivel csak álörökös, ezért a költségei levonása után fennmaradó összeget köteles a felperesnek megfizetni. Az alperes a birtokába került vagyontárgyak értékét, a késedelmes megfizetés esetén pedig köteles a vagyon helyébe lépő érték után késedelmi kamatot fizetni [Ptk. 6:579. §, 6:580. §, 6:48. § (1) bekezdés]. A késedelembe esés időpontját – a keresetben foglaltaknak megfelelően – úgy határozta meg, hogy mivel az ingatlan vételára két időpontban folyt be, az alperes a középátlagos időponttól köteles a kamat megfizetésére.

[15] A pervesztes alperest kötelezte a felperes – ügyvédi munkadíjat és útiköltséget magában foglaló – felszámított költségeinek megtérítésére.

[16] Az ítélet ellen az alperes fellebbezett.

[17] Jogorvoslati kérelme az elsőfokú ítéletnek az alperest késedelmi kamatban és perköltségben marasztaló rendelkezésének megváltoztatására, a fizetésre kötelezés mellőzésére irányult.

[18] Perköltségként a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ukr.) 3. § (2) és (5) bekezdése alapján meghatározott ügyvédi munkadíjra tartott igényt azzal, hogy jogi képviselője áfa fizetésére köteles.

[19] A másodfokú bíróság által gyakorolni kért felülbírálati jogkört a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 369. § (3) bekezdés *a*), *c*) és *d*) pontjaiban határozta meg. Az elsőfokú ítélet jogszabálysértő voltát a Pp. 86. § (1) bekezdésére és 346. § (5) bekezdésére utalással jelölte meg.

[20] Jogi érvelése során egy kúriai eseti döntésre (Pfv.I.21.244/2015/8.) és a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma által elfogadott PK 262. számú állásfoglalásban foglaltakra hivatkozott. A szerint a hagyatéki eljárásban mellőzött érdekelt esetleges igényét hagyatéki eljáráson kívül, a törvény rendes útján érvényesítheti, a hagyaték tárgyáról a felek peren kívül nem rendelkezhetnek. Az alperes jóhiszemű álörökösként szerezte meg a hagyatékot, a felperes pedig kizárólag polgári peres eljárásban érvényesíthette öröklési igényét. Álláspontja szerint a felperes perköltség és késedelmi kamatkövetelése elutasításának lett volna helye, azonban az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a hagyaték átadása nem valósulhat meg peren kívül, így az alperes késedelembe esése kizárt. Mivel az alperes a perre okot nem adott, a felperes részéről pedig mellőzhetetlen az eljárás, perjogi értelemben egyikük sem adott okot a perre.

[21] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását indítványozta.

[22] A felek saját költségviselésére vonatkozó szabályt azért nem tartotta alkalmazhatónak, mert a felek között a kamatkövetelés vitás maradt. Az örökagyó halálakor a felperes megörökölte a hagyatékot. Amikor az alperes eladta a jogalap nélkül, álörökösként birtokolt hagyatékot, gazdagodott annak vételárával, a felperesnek pedig kötelmi igénye keletkezett a tőkére. Ettől az időponttól kezdve a felperes részére kamat jár, amely független az alperes jó- vagy rosszhiszeműségétől.

[23] A fellebbezés részben alapos.

[24] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[25] A másodfokú felülbírálat az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett részét (a felperes törvényes örökösi minőségét megállapító, a takarékbetétkönyv szerződésből eredő jogok és kötelezettségek megszerzését megállapító, az alperest 35.611.088 forint tőkeösszeg megfizetésére kötelező rendelkezéseket) nem érintette [Pp. 358. § (5) bekezdése].

[26] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között kizárólag az elsőfokú ítéletnek a késedelmi kamat és a perköltség viselésére vonatkozó, hivatalból pedig a kereseti illetékről szóló rendelkezését bírálta felül. Ennek eredményeként megállapította, hogy az elsőfokú bíróság döntése a fellebbezett rész tekintetében részben helyes.

[27] A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság azon jogi álláspontját, hogy az alperes késedelmi kamat fizetésére köteles.

[28] A Ptk. 7:1. §-a az ipso iure öröklés elve alapján áll, amelynek értelmében az ember halálával hagyatéka mint egész száll át az örökösre. Az átszállás a törvény erejénél fogva következik be, az örökösnek sem elfogadó nyilatkozatot, sem más jogcselekményt nem kell végeznie az örökség megszerzéséért. Ebből következik az is, hogy a hagyatéki eljárás során hozott hagyatékátadó végzés nem keletkezteti az öröklést, hanem csupán annak közhiteles tanúsítására szolgál, hatálya ehhez igazodóan deklaratív. A valódi örökös az őt ipso iure megillető öröklési joga alapján a hagyaték kiadását kérheti a legitimált törvényes örököstől. Igénye tehát öröklési jogi igény. Az adott esetben az örökhagyó törvényes örökösének – a felperesnek – az igényét a hagyatéki eljárásban mellőzték, tekintettel arra, hogy a felperes az öröklés megnyíltáról csak a hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedését követően egy év elteltével szerzett tudomást, így a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény 105. § (1)-(4) bekezdései szerint a hagyatéki eljárás megismétlését már nem kérhette, ebből következően a hagyaték megszerzése érdekében igénye érvényesítésére a hagyatéki eljáráson kívül volt csak lehetősége. Az alperesnek nem került tulajdonába a hagyatéki vagyon. Amikor az álörökös e vagyont átadja a tényleges örökösnek, pusztán megszünteti saját – jogalap és jogcím nélküli – birtoklását.

[29] Az alperes a birtokába került hagyatéki vagyontárgyaknak a jogerős hagyatékátadó végzés alapján a jóhiszemű jogalap nélküli birtokosa volt mindaddig, amíg a birtokot – az értékesítés miatt – át nem ruházta. A hagyatéki vagyontárgyak eladásából az utolsó bevétel 2023. január 16-án befolyt a számlájára. A hagyatéki vagyontárgyak birtoklásának hiányában pedig az alperes már nem a jogalap nélküli birtoklás, hanem a jogalap nélküli gazdagodás [Ptk. 6:579. § (1) bekezdése és 6:580. §-a] szabályai alapján köteles a megtérítésre.

[30] Tulajdonszerzés hiányában tehát a jogalap nélkül gazdagodó alperest az átvett örökség ellenértéke után a Ptk. 6:579. § (1) bekezdés és a 6:580. § értelmében késedelmi kamat fizetése is terheli.

[31] A Ptk. 6:2. § (1) bekezdése értelmében a jogalap nélküli gazdagodás önálló kötelemkeletkeztető tény. A vagyoni előny visszatérítése a Ptk. 6:35. § (2) bekezdése alapján a gazdagodás időpontjában válik esedékessé. A nem vitatott összegű gazdagodás az alperesnél teljes egészében akkor következett be, amikor az ingatlan adásvételéből származó bevétel második része is befolyt hozzá. A felperes a Ptk. 6:48. §-a szerinti késedelmi kamatot 2020. október 12-től kezdődő időszakra érvényesített, amit az elsőfokú bíróság tévesen értékelt úgy, hogy az a középarányos időpontja annak a két dátumnak, amikor az ingatlan vételára az alpereshez befolyt. A rendelkezésre álló iratok alapján megállapítható, hogy az

alperestől adásvétellel szerző személy tulajdonjogát az ingatlanügyi hatóság az ingatlan-nyilvántartásba 2020. október 12-én jegyezte be. Tekintettel arra, hogy a vételár teljes kifizetésének a bejegyző határozatot megelőzően nyilvánvalóan meg kellett történnie, az elsőfokú bíróság által a késedelmi kamatfizetés kezdő időpontjaként – egyébként helyesen – megállapított 2020. október 12-e nem lehet a vételár részletek beérkezéseinek középátlagos időpontja. Mivel azonban a felperes a késedelmi kamatot ezen időponttól kezdve érvényesítette, a Fővárosi Ítéltábla – az elsőfokú ítélet indokolásának fenti pontosításával – egyetértett az elsőfokú bíróságnak az alperest járulékkövetelésben marasztaló rendelkezésével.

[32] A kamat mértékénél figyelemmel volt arra, hogy a késedelmi kamatra vonatkozó egyes anyagi jogi rendelkezések veszélyhelyzetre tekintettel történő eltérő alkalmazásáról szóló 454/2022. (XI. 9.) Korm. rendelet 2. §-a alapján a késedelmi kamatkövetelés legfeljebb évi huszonöt százalékos mértékben érvényesíthető.

[33] A másodfokú bíróság alaposnak tartotta a perköltségfizetésre vonatkozó fellebbezést. Az alperes által hivatkozott, a Kúria Pfv.I.21.244/2015/8. számú, egyedi ügyben hozott határozatában a perbe bocsátkozással kapcsolatban kifejtettek szerinti jogértelmezést a jelen ügyben is irányadónak tekinti a következők szerint.

[34] A felperes a hagyatéki eljárásban nem vett részt. A közjegyző ismert örökösök és végintézkedés hiányában adta át a hagyatékot teljes hatállyal az alperesnek, mint szükségképpen örökösnek. A felperesnek a hagyaték megszerzése érdekében igénye érvényesítésére csak a hagyatéki eljáráson kívül volt lehetősége.

[35] Az örökösi minőséget törvény keletkezteti, fogalmilag kizárt, hogy ennek tárgyában a valódi örökös és a legitimált örökös (az állam) bármilyen formában megegyezzen.

[36] A Kúria Pfv.21.244/2015/8. számú ítélete szerint a valódi örökös, mint öröklésben érdekelt helyzetét olyan személyhez hasonlította, akinek az igényét a hagyatéki eljárásban mellőzték és megállapította, hogy a Legfelsőbb Bíróság PK 262. számú állásfoglalásából következően a hagyatéki eljárás során mellőzött érdekelt az igényét a törvény rendes útján érvényesítheti. „Ez – összhangban azzal, hogy a hagyatékátadó végzésnek anyagi jogereje nincs – értelemszerűen a polgári peres út igénybevitelét jelenti. A hagyaték tárgyról a felek peren kívül nem rendelkezhetnek, figyelemmel arra, hogy elsődlegesen az örökös személyét, örökösi minőségét kell megállapítani. A törvényes örökösnek e minősége megállapítása iránti keresetet kell előterjesztenie és a perben kell bizonyítania öröklési igénye megalapozottságát. A valódi és legitimált örökös között felmerült, az örökösi minőség megállapítására irányuló jogkérdés a jogbiztonság érdekében csak egyféleképpen, minden esetre azonosan alkalmazandó hatósági eljárásban tisztázható; ezért az örökösi minőség semmilyen megállapodás – esetleg alku – tárgya nem lehet”. Ugyanilyen értelmezés alapján döntött a Kúria a Pfv.I.20.549/2017/6. számú ítéletében is.

[37] A perindítás feltétlen szükségessége mindkét fél részéről szükségszerű perbe bocsátkozást igényelt. Ez a körülmény a Fővárosi Ítéltábla szerint kizárja a Pp. 83. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazását, mert a perindítás mindkét fél tekintetében rajtuk kívül álló okból volt szükségszerű. Tehát – mivel a Kúria perjogi értelmezése szerint – egyik fél sem adott a perre okot, a pernyertesség-pervesztesség arányosításán alapuló költségviselésnek sincs alkalmazási elsőbbsége a Pp. további rendelkezéseihez képest. Ugyanilyen okból nem alkalmazható a Pp. 86. § (1) bekezdése sem.

[38] A Pfv.21.244/2015/8. számú kúriai határozat a korábbi eljárási törvény vonatkozó szabályai alapján döntött a költségviselésről. A Pp. más módú szövegezésére figyelemmel a Fővárosi Ítéltábla az ügyben a Pp. 83. § (5) bekezdését alkalmazta, amely szerint a

megtérítési kötelezettséggel nem érintett perköltség vagy annak hányada annak a félnek a terhén marad, akinél az felmerült. Ezért az ítéltábla az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával mellőzte az alperest a felperes jogi képviselőjének munkadíjában, mint perköltségben marasztaló rendelkezést és a perköltség összegét az alábbiakra figyelemmel leszállította.

[39] A perköltségviselés helytelen meghatározása miatt – hivatalból eljárva – a Fővárosi Ítéltábla az illeték viseléséről szóló rendelkezést is megváltoztatta, a Pp. 102. § (1) bekezdésének utolsó mondata alapján határozva.

[40] Az ítéltábla észlelte, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta az illeték mérséklésére vonatkozó rendelkezés alkalmazását. Ezért az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 58. § (1) bekezdés *a)* pont *ac)* alpontja alapján a felperes által a keresetlevél benyújtásakor – az illetékre kiterjedő részleges költségfeljegyzési jogára tekintettel – meg nem fizetett 1.500.000 forint kereseti illetéket hivatalból 150.000 forintra mérsékelte. Az elsőfokú eljárásban fizetendő illeték viselése az ellenérdekű felek tekintetében a Pp. 102. § (1) bekezdése szerinti egyenlő arányban oszlik meg.

[41] Ennek eredményeként a felperesnek 75.000 forint mérsékelt kereseti illeték viselési kötelezettsége áll fenn, míg a fennmaradó 75.000 forint mérsékelt kereseti illeték az állam terhén marad.

[42] Az alperes a fellebbezési eljárásban vitatott értéként 35.611.088 forintot határozott meg, azonban kérelme csak a késedelmi kamatfizetés és a perköltségviselés mellőzésére irányult, azaz ezen fellebbezett összeget a főkövetelés nélkül, önállóan kellett a másodfokú pertárgyérték számításánál figyelembe venni az Itv. 46. § (1) bekezdésére is tekintettel.

[43] Az előbbiek alapján a másodfokú eljárásban a pertárgy értéke 7.779.331 forint. A követelt késedelmi kamat kezdőnapjától, 2020. október 12-től a fellebbezés benyújtásáig (2023. december 8.) 6.479.446 forint a késedelmi kamat összege, míg a fellebbezésben támadott perköltség összege 1.299.885 forint. Ezek után összesen 622.300 forint fellebbezési illeték merült fel. A másodfokú eljárásban az alperes a perköltség tekintetében pernyertesnek, a kamatkövetelés vonatkozásában pervesztésnek minősül, ezért pernyertességének aránya összességében 20%. Erre tekintettel kötelezte az ítéltábla a felperest 124.500 forint fellebbezési illeték megfizetésére, míg a fennmaradó 497.800 forint fellebbezési illeték az állam terhén marad.

[44] A perköltségről hozott döntéssel – a másodfokú eljárásban felmerült 7.779.331 forint pertárgyérték alapulvételével – 155.600 forint, áfával emelt összegének megfizetésére az alperes, míg 38.900 forint + áfa megfizetésére a felperes lenne köteles. A másodfokú eljárásban mindkét fél az Ükr.-re utalással kérte jogi képviselője munkadíjának megállapítását, ezért a Fővárosi Ítéltábla az Ükr. 3. § (2) bekezdés *a)* pontjának és (5) bekezdésének alkalmazásával eljárva, a pernyertesség-pervesztesség arányában és azok összeszámításával, a különbség tekintetében rendelte el a perköltség megtérítését a Pp. 82. § (2) bekezdése szerint.

Budapest, 2024. február 13.

Dr. Kovács Helga s.k.
a tanács elnöke, előadó bíró

Dr. Kovács Éva s.k.
bíró

Dr. Balsai Csaba Zoltán s.k.
bíró